

ЗАПИСНИК

од Втора форумска сесија во Вардарски плански регион

Датум: 07.12.2022, Место: Хотел Интернационал Палас Велес, Час: 11:00 часот

Присутни граѓани: Вкупно: 41

Мажи: 19 Жени: 22 Ранливи групи: ___/___

Модератор Игор Тасевски, Ко-модератор Душица Габерова

Програма на сесијата (точки, според дневниот ред на дадената сесија):

10.30-11:00	Пристигнување и регистрација
11:00-11:15	Преглед на претходната сесија и работата меѓу сесии Презентирање на целите на сесијата и осврт на оценката од претходната сесија
11:15-12:15	Презентација на предлог концептите подготвени од страна на надворешниот експерт, а финансирани од Програмата за регионален развој за 2023 година со индикативни средства за 2023 година на Бирото за регионален развој 1. Зајакнување на капацитетите за развој и промоција на туризмот во општините Велес, Градско, Неготини и Росоман 2. Развој на инфраструктурата за подобар економски развој во Вардарскиот регион, преку изградба на пазар за продажба на земјоделски производи- втора фаза 3. Подобрување на условите за спорт и рекреација во образованието, во општина Свети Николе 4. Подобрување на животната средина преку доизградба на речното корито на реката Луда Мара 5. Зачувување на животната средина во Вардарскиот плански регион, преку проширување на канализационата инфраструктура во општина Демир Капија 6. Развој и унапредување на патната инфраструктура за поголема безбедност на патиштата, преку реконструкција на пат во општина Чашка 7. Подобрување на патната инфраструктура до туристичкиот локалитет Била Зора преку реконструкција на патот Ѓуземелци - Кнежје, општините Лозово (фаза 2) Давање на препораки за подобрување на концепт решенијата и прифаќање од страна на форумот
12:15-12:30	Кафе Пауза
12:30-13:00	Презентација на начинот на рангирање Рангирање по работни маси

	Соопштување на резултатите	
13:00-13:15	Оценка на форумската сесија	
13:00	Ручек	

Тек и содржина на сесијата

Клучни презентации, говори, дискусии и предлози од граѓаните (по точки од дневниот ред)

Презентација на ко-модераторот на дневниот ред за работа на втората форумска сесија. Исто така, се утврдија и правилата за работа и презентација на форумскиот процес.

Во рамките на Програмата за регионален развој за 2023 година со индикативни средства за 2024 година на МЛС и БРР од страна на ангажираниот надворешен експерт беа презентирани следните предлог- концепти:

- 1. Зајакнување на капацитетите за развој и промоција на туризмот во општините Велес, Градско, Неготино и Росоман

Прашање/коментар: Имено, за овој предлог - концепт Јадранка Стефкова од општина Велес побара од страна на учесниците на форумот да го дообјасни истиот само за нивниот дел од проектот, односно за изработката на патеката на европската култура во Вардарскиот плански регион преку реконструкција на локалитет Констурница со илустративна презентација. Од страна на форумот и беше дозволено.

- 2. Развој на инфраструктурата за подобар економски развој во Вардарскиот регион, преку изградба на пазар за продажба на земјоделски производи- втора фаза

Прашање/коментар: Лидија Пљакова од општина Чашка постави прашање за висината на буџетот на проектот, и доби одговор од страна на експертот за дека истиот изнесува 8.298.991,47 денари.

- 3. Подобрување на условите за спорт и рекреација во образованието, во општина Свети Николе

Прашање/коментар: Ивица Арсов од општина Свети Николе имаше коментар во однос на корисниците на проектот дека покрај ученици од средното школо во општина Свети Николе, можат да се вклучат и други ученици од училишта од други градови и региони, со оглед на фактот дека Свети Николле е на граница со Источниот регион.

- 4. Подобрување на животната средина преку доизградба на речното корито на реката Луда Мара

Прашање/коментар: /

- 5. Зачувување на животната средина во Вардарскиот плански регион, преку проширување на канализационата инфраструктура во општина Демир Капија

Прашање/коментар: Јадранка Стефкова од општина Велес постави прашање колкава е должината на канализационата мрежа која ќе се проширува, експертот одговори дека вкупната должина на трасата за изградба на фекалната канализација изнесува 1.379,86 м. Истот така. Јадранка додаде дека овој предлог концепт има и туристичка компонента со тоа што канализационата мрежа ќе поминува низ туристички локалитет.

- 6. Развој и унапредување на патната инфраструктура за поголема безбедност на патиштата, преку реконструкција на пат во општина Чашка

Прашање/коментар: Елица Николова директор на Народниот музеј во Велес даде коментар дека општина Чашка по територија е најголема општина во регионот и има големо скриено богатство кое што е тешко е достапно поради тоа што нема достапни изградени патишта, поради руралната

средина. Има многу голема заинтересираност за посета на тие наоѓалишта и затоа треба да се поддржи овој проект.

- 7. Подобрвање на патната инфраструктура до туристичкиот локалитет Била Зора преку реконструкција на патот Ѓуземелци - Кнежје, општините Лозово (фаза 2)

После презентациите беше утврдено правото на гласање па се премина кон гласање и бодување на предлог- коцептите. Учесниците ги предлог – концептите ги рангираа на следниот начин:

1. Зајакнување на капацитетите за развој и промоција на туризмот во општините Велес, Градско, Неготино и Росоман (32 поени).
2. Подобрвање на условите за спорт и рекреација во образованието, во општина Свети Николе (25 поени).
3. Развој на инфраструктурата за подобар економски развој во Вардарскиот регион, преку изградба на пазар за продажба на земјоделски производи- втора фаза (24 поени).
4. Развој и унапредување на патната инфраструктура за поголема безбедност на патиштата, преку реконструкција на пат во општина Чашка (16 поени).
5. Зачувување на животната средина во Вардарскиот плански регион, преку проширување на канализационата инфраструктура во општина Демир Капија (15 поени).
6. Подобрвање на животната средина преку доизградба на речното корито на реката Луда Мара (14 поени).
7. Подобрвање на патната инфраструктура до туристичкиот локалитет Била Зора преку реконструкција на патот Ѓуземелци - Кнежје, општина Лозово - втора фаза (14 поени).

Погоре - рангираната листа со Предлог - концепти ќе биде доставена на првата седница на Советот за развој на Вардарски плански регион и истата членовите на Советот ќе ја имаат предвид при носење на финалната одлука. Имено, Советот следејќи ги насоките за финансирање на Предлог- проекти за регионален развој, преку дискусија, ќе ги утврди Предлог - проектите кои ќе бидат дел од Листа на проекти за развој на Вардарскиот плански регион.

На крај од втората форумска сесија се поделија евалуационите листи каде што учесниците имаат можност да го оценат истиот.

Модераторот и ко-модераторот ги поканија сите учесници на неофицијална дружба-ручек во ресторанот на хотелот.

Заклучоци и препораки

/

Резултати од евалуација на форумската сесија:

Пол:

ВКУПНО	МАЖИ	ЖЕНИ	НЕОДБЕЛЕЖАН ПОЛ
33	12	18	3
100%	37%	54%	9%

Возраст:

ВКУПНО	18 – 34	35 – 60	над 60
33	7	24	2
100%	21%	73%	6%

Етничка припадност:

ВКУПНО	Македонци	Албанци	Турци	Власи	Срби	Роми	Друго
33	33	/	/	/	/	/	/
100%	100%	/	/	/	/	/	/

Дали сметате дека припаѓате на некоја ранлива категорија:

ВКУПНО	НЕ	ДА
33	33	/
100%	100%	/

Дали ја сметате денешната форумска сесија за корисна?

ВКУПНО	НЕ	ДА
33	/	33
100%	/	100%

Дали сметате дека оваа форумска сесија постигна позитивни резултати и ги оствари Вашите очекувања?

ВКУПНО	НЕ	ДА
33	/	33
100%	/	100%

Од 1 до 5 (каде 5 е најдобра оценка) како ја оценувате форумската сесија (од аспект на квалитет, организација и спроведување)?

ВКУПНО 33	1	2	3	4	5
	/	/	/	6	27
100%	/	/	/	18%	82%

Ве молиме објаснете:

Проблем паркинг.

Се е добро.

Интересно, брзо и ефикасно.

Дали ќе присуствувате на следната форумска сесија?

ВКУПНО 33	НЕ	ДА
	1	32
100%	3%	97%

Ве молиме означете го Вашето занимање:

ВКУПНО 33	Ученици / Студенти	Невработени	Пензионери	Ангажирани во јавни институции	Ангажирани во бизнис сектор	Ангажирани во граѓански сектор	Друго
	/	/	/	29	1	3	/
100%	%	%	%	88%	3%	9%	%

Доколку имате коментари за форумската сесија, Ве молиме да ги запишете:

Одлично!

Прилози:

- Покана и дневен ред, Листа на учесници – општ список, Листа на учесници по работни маси
- Фотографии

Записникот го водела
Душица Габррова

Прилози- Табела согласно активности по сесија

Табела 1.1. Приоритетни области (сесија 1)

Р. бр.	Област	Предложено од	Рангиран/избран	Забелешка
1	инфраструктура	ЦРВПП	Освоени 29 глас прво рангиран/избран	/
2	економски развој	ЦРВПП	Освоени 20 гласа второ рангиран/ е избран	/
3	животна средина	ЦРВПП	Освоени 18 гласа трето рангиран/ не е избран	/
4	човечки потенцијали	ЦРВПП	Освоени 5 гласа петто рангиран/ не е избран	/
5	задржување на младите	ЦРВПП	Освоени 10 гласа четврто рангиран / не е избран	/

Табела 1.2. Идентификувани клучни проблеми и препораки од првата форумска сесија (сесија 1)

Дефиниран проблем	Препорака за решавање-предлог идеја	Препорачано од/до	Забелешка
Недостаток на културно забавни и спортски активности.	Изградба на нови спортски терени, велосипедски и пешачки патеки во сите општини во Вардарскиот плански регион, како кино сали.	Работната маса млади	
Иселување на младите.	Изнаоѓање на интересни забавни, културни и образовни содржини за младите за поминување на нивното слободно време. Содржини коишто пред се ќе им овозможат едукација на младите лица, поразлична од класичното образование, нешто ново што ќе претставува за нив голем предизвик и секако нивна социјализација.	Работната маса млади	
Недоволна вклученост на младите во економскиот развој во Вардарскиот регион.	Младите се иднината во секое општество, затоа нивната партиципација во сите сфери на живеење е неминовна. Младите треба да имаат поголеми одлучувачки права во донесувањето на одлуките како на регионално така и на национално ниво.	Работната маса млади	
Дотрааност на старата инфраструктура (стара повеќе од 40 години).	Поголемиот број на јавни институции располагаат со амортизирани објекти, потребно е нивно реновирање, а некаде и	Работната маса животна средина	

	изградба на нови јавни институции, земајќи ги во предвид годините на старост.		
Нерегулирана инфраструктура.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.	Работната маса животна средина	
Загадување на води.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.	Работната маса животна средина	
Немање на комплетна инфраструктура за одведување на води.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.	Работната маса животна средина	
Непостоење на инфраструктура на затворени пазари.	Изградба на современи затворени пазари и зголемување на економската активност во Вардарскиот плански регион.	Работната маса животна средина	
Недостаток на обновливи извори на енергија во јавните институции.	Искористување на сончевата енергија како обновлив извор на енергија и набавка на фотоволтаици за јавните институции во Вардарски плански регион.	Работната маса животна средина	
Голем регион, а мал број на ученици.	Глобален и сериозен проблем е намалувањето на наталитетот и иселувањето од нашата држава. Ова е проблем предизвикан од се почестото иселување на нашите граѓани во странство и помалиот број на новородени дечиња, кој треба да се решава на	Работната маса образование	

	национално ниво, преку обезбедување на владини мерки.		
Стари дотрајани училишни згради и енергетски неефикасни.	Реконструкција на училишни згради кои ќе станат енергетски ефикасни.	Работната маса образование	
Недостаток на инфраструктура за спорт и рекреација.	Изградба на нови спортски сали и терени, велосипедски и пешачки патеки во сите општини во Вардарскиот плански регион. Со изградбата на спортски игралишта и патеки ќе се поттикнат младите за поактивно вклучување во спортот.	Работната маса спорт и рекреација	
Недостаток на спортски објекти во образованието.	Изградба на нови спортски сали и терени во образовните институции во сите општини во Вардарскиот плански регион.	Работната маса спорт и рекреација	
Зголемена социјална девијација помеѓу младата популација.	Спортот ги учи младите на дисциплина, одговорност и тимска игра. Преку спортот младата популација развива вештини преку кои ќе се изгради во самоуверена и храбра личност. Фокусот на младата личност која има цел е емпатична личност која е склона да помогне на секој.	Работната маса спорт и рекреација	
Голем проблем е физичкиот деформитет кај младите и немање доволно термини и терени за спортување.	Со изградбата на спортски игралишта ќе се поттикнат младите за поактивно вклучување во спортот, а со тоа и ќе се намалат физичките деформитетите кај младите луѓе преку физичката активност како здрав начин на живот.	Работната маса спорт и рекреација	
Немање на спортски настани и манифестации.	Се препорачува во секоја општина во Вардарскиот плански регион да се организираат спортски настани на отворено или во спортска сала, во зависност од можностите на самата општина и временските услови. Идејата е да се поттикне поголема спортска рекреација со тоа што ќе се организираат граѓаните од сите етникуми (млади, стари, мажи, жени, пензионери итн) од сите сфери на делување, се со цел нивно здружување.	Работната маса спорт и рекреација	
Немање интересни спортски содржини за мотивирање на младите за поголема физичка	Се препорачува во секоја општина во Вардарскиот плански регион да се организираат	Работната маса спорт и рекреација	

активност.	спортски настани на отворено или во спортска сала, во зависност од можностите на самата општина и временските услови. Идејата е да се поттикне поголема спортска рекреација со тоа што ќе се организираат граѓаните од сите етникуми (млади, стари, мажи, жени, пензионери итн) од сите сфери на делување, се со цел нивно здружување и поголема физичка активност.		
Немање на уредени урбани зелени површини.	Уредување на јавни, урбани зелени површини во сите општини во Вардарскиот плански регион.	Работната маса спорт и рекреација	
Не е доволно атрактивен Вардарскиот плански регион во поглед на спортска инфраструктура.	Се препорачува општините да работат поинтензивно на изнаоѓање решенија за поддигање на спортската инфраструктура во образовните институции, но и на слободни јавни површини околу населени места, за спорт и рекреација на граѓаните.	Работната маса спорт и рекреација	
Недостиг на туристичка инфраструктура (пристап и уреденост на туристички капацитети).	Вардарскиот регион изобилува со природни богатства и атрактивни туристички дестинации. Но за да туристичката понуда биде комплетна, пред се општините задолжително треба да работат на подобрување на патна и комунална инфраструктура.	Работната маса туризам	
Неискористен економски потенцијал во туризмот.	Туризмот во Вардарскиот плански регион е тема која што е опширна и може многу да се напредува во поглед на истата. Знаејќи ги потенцијалите кои ги поседува нашиот регион, од самата местоположба до богатата историја и култура, недопрената природа, тиквешкиот вински пат, медената земја, древните археолошки наоѓалишта, височините на белоглавиот орел и многу други, треба да бидат поттик за промоција на регионот, зголемување на туристичките капацитети и атракции во регионот, а со тоа и придонес на туризмот во регионалниот економски развој.	Работната маса туризам	

Недоволна регионална интеграција во туризмот.	Општината и регионот треба да се интегрира со сите останати клучни чинители за успешно дејствување во процесот на креирање на сместувачките капацитети, спортските активности, настаните, еколошките проблеми, туристичките атракции, транспортот, како и самата промоција на дестинацијата.	Работната маса туризам	
Лоша патна и комунална инфраструктура.	Вардарскиот регион изобилува со природни богатства кои сами по себе создаваат атрактивни туристички дестинации. Но, за да се искреира туристичка понуда на атрактивна туристичка дестинација треба општините во Вардарскиот плански регион да создадат основни услови на угостителски и сместувачките објекти каде што патната и комуналната инфраструктура сеуште е проблем.	Работната маса туризам	
Слаба инклузивност на туристичките капацитети.	Вардарскиот плански регион изработи документ Регионална програма за инклузивен туризам кој е активен документ до 2024 година. Инклузијата подразбира, вклученост на стари и изнемоштени лица, лица со проблеми со мобилност, лица со информациски и комуникациски проблеми, да можат да се интегрираат во туризмот. Општините и туристичките капацитети својот фокус треба да го насочат на инклузивниот туризам. Тоа подразбира подобрување на пристапноста и инфраструктурата, да обезбедат достапни информации и адаптирани објекти. Достапноста се повеќе станува одлучувачки фактор во туризмот, како последица на зголемениот број на лица со попречености. Па така и придобивките ќе бидат многу позначајни за туристичките дестинации кои ќе ги надминат просторните и социјалните бариери во инклузивниот	Работната маса туризам	

	туризам и ќе понудат достапни туристички објект и адаптирана услуга.		
Недоволна искористеност на човечките ресурси во заедницата (НВО, бизнис сектор, млади).	Искористувањето на човечките ресурси се од есенцијално значење во развој на туризмот. Граѓаните од терен најдобро можат да ги претстават реалните потреби. Сите граѓани од НВО секторот, бизнис секторот и млади активисти кои ја познаваат проблематиката и имаат визија за нејзино подобрување, треба да бидат клучна алка во развојот на туризмот во нашиот регион. Општините го имаат на располагање човечкиот потенцијал, треба паметно да го искористат, да не го заборават да го вклучат како клучен чинител во создавањето стратешките планови преку креирање на политиките за развој на туризмот.	Работната маса туризам	
Недоволна поддршка на бизнис секторот во контекст на туристичка инфраструктура.	Бизнис секторот треба да биде поддржан од страна на општините во поглед на обезбедување на туристичка инфраструктура која е значајна за нив и воедно и за туризмот во нашиот регион. Задоволувањето на потребите на бизнис секторот треба да бидат приоритет на секоја општина бидејќи приватниот сектор е тој кој ја движи економијата и придонесува за државата во која што делува.	Работната маса туризам	

Табела 2.2. Презентираны концепты и препораки од втората форумска сесија (сесија 2)

Препорака -предлог идеја/концепт	Препорака за подобрување	Забелешка
1. Зајакнување на капацитетите за развој и промоција на туризмот во општините Велес, Градско, Неготино и Росоман	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
2. Развој на инфраструктура за подобар економски развој во Вардарскиот регион, преку изградба на пазар за продажба на земјоделски производи- втора фаза	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
3. Подобрување на условите за спорт и рекреација во образованието, во општина Свети Николе	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
4. Подобрување на животната средина преку доизградба на речното корито на реката Луда Мара	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
5. Зачувување на животната средина во Вардарски плански регион, преку проширување на канализационата инфраструктура во општина Демир Капија	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
6. Развој и унапредување на патната инфраструктура за поголема безбедност на патиштата, преку реконструкција на пат во општина Чашка	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	
7. Подобрување на патната инфраструктура до туристичкиот локалитет Била Зора преку реконструкција на патот Гуземелци - Кнежје, општините Лозово	Да се внимава на дигиталната компонента да биде застапена	

Табела 2.2. Одлуки од форумот на втората форумска сесија

Ред бр.	Наслов на концептот	Носител/Партнер	Буџет (МКД)	Број на поени	Ранг број	Забелешка
1	Зајакнување на капацитетите за развој и промоција на туризмот во општините Велес, Градско, Неготино и Росоман	ЦРВПР/Општините Велес, Градско, Неготино и Росоман	33.774.315,00	32 поени	1	/
2	Подобрување на условите за спорт и рекреација во образованието, во општина Свети Николе	ЦРВПР/ Општина Свети Николе	8.000.000,00	25 поени	2	/

3	Развој на инфраструктурата за подобар економски развој во Вардарскиот регион, преку изградба на пазар за продажба на земјоделски производи- втора фаза	ЦРВПР/Општина Лозово	8.298.991,47	24 поени	3	/
4	Развој и унапредување на патната инфраструктура за поголема безбедност на патиштата, преку реконструкција на пат во општина Чашка	ЦРВПР/Општина Чашка	10.112.441,88	16 поени	4	/
5	Зачувување на животната средина во Вардарскиот плански регион, преку проширување на канализационата инфраструктура во општина Демир Капија	ЦРВПР/ Општина Демир Капија	8.979.034,92	15 поени	5	/
6	Подобрување на животната средина преку доизградба на речното корито на реката Луда Мара	ЦРВПР/ Општина Кавадарци	36.505.188,00	14 поени	6	/
7	Подобрување на патната инфраструктура до туристичкиот локалитет Била Зора преку реконструкција на патот Ѓуземелци - Кнежје, општина Лозово - втора фаза	ЦРВПР/ Општина Лозово	6.800.000,00	14 поени	6	/